

RIS A LA MALTA

En humorell från verkligheten

Den pirrande och spännande examensveckan på vårterminen 1932 skulle krönas med mitt livs första och enda skolresa. Vi skulle nämligen få åka den tio mil långa vägen till Östersund på lastbilsflak.

Jag, som föddes och växte upp bland trädens skuggor i byns utkant, hade aldrig varit till en stad tidigare och var inte så lite skärrad inför resan. Detta gällde nog för mina kamrater också som hade samma brist på erfarenhet. Läraren som arrangerade resan, uppdrog åt samhällets enda lastbilsåkare att ordna med transporten av de vilda djuren. Vi fick sitta på provisoriskt hopfogade plankbänkar på bilflaket med ett skyddande stöd bakom ryggen av bräder så vi inte ramlade av.

Runt flaket hade åkaren spikat fast små späda björkar med försommargröna löv både som prydnad och som vindskydd. Och nog behövdes vindskydd, för det tog mer än två timmar att åka dom tio milen på en knölig grusväg, och ingen av oss hade varma och vindskyddande ytterkläder. Vi både frös och hackade tänder innan vi var framme.

Det var naturligtvis inte bara jag som den här dagen gjorde det första stadsbesöket, det gjorde nog de flesta av oss, och vi imponerades av det mesta vi såg. Men inte av allt, för naturbarn från en bondby är alltid ett släkte vid sidan om alla andra.

För att få den första stora upplevelsen av stan, föstes vi in på Jamtli, som skulle vara ett Skansen i miniatyr, men den begivenheten höll så när på att förstöra förväntningarna på stadsbesöket redan från början.

Va hade vi på Jamtli att göra?

Samma gamla hus och pörten som fanns på Jamtli, det hade vi ju hemma i byn också, och getter och får betade dikesrenarna mellan gårdsgårdarna även där hemmavid. Men vi var väl naturligtvis barnsligt otacksamma vi som bara väntade oss något nytt.

Det enda som var bra med Jamtli var spunnet socker. Det fanns ju de som hade råd att köpa sig en sån där besynnerlig sockertuss på en pinne, och vi penninglösa bjöds på en liten slick som smakprov. Så där konstigt socker hade vi inte hemma i byn. Där fick vi klara oss med toppsocker och en sockertång.

Bättre upp var det att få uppleva de fyrkantiga stenarna som låg på gatorna. En officer med blanka knappar på rocken och sporrar på stövlarna red förbi oss med sådan fart att det slog gnistor om hästhovarna.

Tänk så bra det hade varit för oss, sa vi, om gatstenarna legat på byvägen hemma i stället. Då hade vi sluppit de djupa kärrspåren, som alltid var ett hinder när vi cyklade.

Vi uppträdde alla väldigt väluppfostrade och gick i gåsmarsch för att inte vara ivägen för alla andra. Vi skulle gå ner till Storsjöskajem för att se på den otroligt stora passagerarbåten som låg där. Jag försökte imponera genom att tala om för de som ville veta, att min farfars bror en gång varit kapten på den här stora båten. Det hade han varit under några år sedan han slutat som kapten på en

båt som fraktade porslin från Kina till Europa åt Ostindiska Kompaniet. Det var något annat och större det, än att vara kapten på den lilla flatbottnade ekan som låg och gupade vid strandkanten i tjärnen hemma i byn.

Men dagens största händelse blev i alla fall besöket på matserveringen. Inte ens fallfrukten efter den rikaste bonden i byn hade sett så mycket mat på en och samma gång, som när vi stormade in på Systrarna Höglands matservering på Storgatan. I vardagslag satt vi på vedlåren i skolans farstu med ett par smörgåsar med istersmör på från amerikanskt fläsk, ofta utan pålägg, och drack kall mjölk ur en grön whiskyvattenflaska med patentkork. Så var det för oss alla före skolbespisningens tidevarv. Nu däremot, fick vi erfara betydelsen bakom talet om "Egyptens köttgrytor".

På ett stort bord mitt i matsalen under en lampa full av dinglande glasprismor, stod travar av tallrikar i olika storlekar, och en mängd karotter med varierande innehåll.

En del innehöll mat som vi aldrig sett förr, eller ens förstod oss på, och ur de karotterna vågade vi inte ta en enda bit. Vi hade fått en liten lektion innan vi gick in, om hur vi skulle uppföra oss när vi var på en matservering ute i stora vida världen. Kanske var det för att vi inte skulle skämma ut läraren. Pensionatsarmarna som jag senare i livet haft stor nytta av, började hastigt växa ut nu, och sannerligen dom behövde jag använda nu.

Jag sträckte ut dem över bordet i sin fulla längd och började ösa upp ur ett par karot-

ter med potatis och köttbullar, för det var mat som jag kände igen hemifrån och förstod mej på.

Rikligt med sås skulle jag själv-klart också ha, tänkte jag, för sås hör natur-ligtvis till när man äter köttbullar på en mat-servering i stan.

En stor spilkum stod ytters på ena bordsändan. Den innehöll en krämig gulvit sås, och en stor silverslev var nertryckt i såsen. Det var inte en sån där brunaktig tunn sås som vi hade hemma, utan en mycket finare och tjockare.

Jag dök med silversleven i högsta hugg ner i spilkumen och öste upp med råge över potatisen och köttbullarna, och gick sen och satte mej vid bordet där Stina från Löten hade satt sej.

Jag såg att dom andra hade ögonen på mej och fnissade, men jag förstod inte varför, och för övrigt var jag ju van vid att dom ofta gjorde så. Jag var ju den ende som bar glasögon och kallades för Vita tvättbjörn eller Glasögonormen.

När jag såg mej omkring, såg jag till min förvåning, att jag var den ende som tagit för mej av såsen. Men tvi vale så det smakade! Jo, köttullarna och potatisen smakade som vanligt, men inte ihop med såsen. Men undra på det, när hungern och begäret var större än det lilla förståndet. Jag hade förväxlat såsen med efterrätten, och tagit en stor klick Ris a la Malta överst på tallriken, och det fick jag nu sota för.

Jag åt och skämdes, och Stina var den enda av kamraterna som inte satt och fnissade åt

mej. Hon tyckte nog bara synd om mej just då. Läraren var också en som inte fnissade, för han satt grym i synen vid ett annat bord, och hade säkert sett mitt oförlåtliga miss-tag.

Nu kände jag skammen för stor för att våga gå fram och hämta en ny portion av efterrätten, men Stina från Löten ordnade den saken diskret åt mig. Jag rodnade ända upp mot öronen då hon satte ner tallriken på bordet framför mig och våra blyga ögon möttes.

Sen den dagen kom rodnaden alltid tillbaka när vi möttes, och så fortsatte det ända till dess jag kunde dölja rodnaden bakom den begynnande skäggstubben.

Vad läraren sa när vi kom ut på Storgatan igen, och hur vi pratade sinsemellan efteråt om saken på det blåsiga bilflaket när vi åkte hem, det har jag lyckats förtränga. Någon fler skolresa blev det aldrig för min del.